

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Ханнуф Катерина Євгенівна, 1995 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2018 році Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна за спеціальністю «Фінанси, банківська справа, страхування», не працює. Виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Економіка».

Разова спеціалізована вчена рада утворена наказом Українського державного університету науки і технологій ДФ 08.084.029 від 26.06.2024 р. №97, у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – Марценюк Лариса Володимирівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та менеджменту Дніпровського інституту інфраструктури і транспорту Українського державного університету науки і технологій.

Рецензентів –

Лебедева Валентина Костянтинівна, кандидат економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки і соціально-гуманітарних дисциплін Інституту промислових та бізнес технологій Українського державного університету науки і технологій;

Матусевич Олексій Олександрович, кандидат економічних наук, доцент кафедри «Фінанси, облік та психологія» Дніпровського інституту інфраструктури і транспорту Українського державного університету науки і технологій».

Офіційних опонентів –

Осецький Валерій Леонідович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Карпенко Андрій Володимирович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та митної справи Національного університету «Запорізька політехніка».

на засіданні «15» серпня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки Ханнуф Катерини Євгенівни на підставі публічного захисту дисертації «Трансформації властивостей інтелектуального капіталу через поведінкові механізми цифровізації економічних процесів» за спеціальністю 051 Економіка. Дисертацію виконано в Українському державному університеті науки і технологій.

Науковий керівник Бобиль Володимир Володимирович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри «Фінанси, облік та психологія» Українського державного університету науки і технологій.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису (наводиться аналіз дисертації щодо дотримання вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами)).

Здобувачка має 18 наукових публікацій за темою дисертації, з них 8 (наводиться аналіз наукових публікацій щодо дотримання вимог пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії) (зазначити наукові публікації):

1. Трубай Ю., Ханнуф К. Цифровізація як сучасна концепція розвитку і автоматизації авіаційної галузі. Review of transport economics and management. 2020. № 4 (20). С. 212-218. URL : <https://doi.org/10.15802/rtem2020/228942>
2. Шевяков О., Ханнуф К. Поведінкові механізми гібридної соціально-економічної війни в

надіндустріальну епоху розвитку світу. *Review of transport economics and management*. 2020. № 3 (19). С. 206-212. URL : [https://doi.org/10.15802/rtem.v0i3\(19\).210826](https://doi.org/10.15802/rtem.v0i3(19).210826)

3. Байгушев В., Ханнуф К. Управління об'єднаних корпоративних структур при заміщенні в галузі. *Review of transport economics and management*. 2021. № 5 (21). С. 86-94. URL: <https://doi.org/10.15802/rtem2021/243627>. (Особистий внесок автора: удосконалено модель процесу реалізації конкурентної стратегії заміщення для підприємств з позитивними і негативними зворотними зв'язками).

4. Нагорняк Г., Ханнуф К. Особливості викликів та можливостей формування інтелектуального капіталу вітчизняних підприємств машинобудівного сектору України в умовах цифровізації. *Review of transport economics and management*. 2022. № 8 (24). С. 54-71. URL: <https://doi.org/10.15802/rtem2022/277123>

5. Порохня В., Ханнуф К., Пенев В. Застосування машинного навчання Q-leaning для формування ефективної поведінкової стратегії розвитку інтелектуального капіталу. *Review of transport economics and management*. 2023. № 9 (25). С. 119-128. URL: <https://doi.org/10.15802/rtem2023/289003>.

6. Нагорняк Г., Ханнуф К. Розвиток інтелектуального капіталу в епоху цифровізації у контексті підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств України. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2023. № 19 (1). С. 309-329. URL : <https://doi.org/10.15330/apred.1.19.309-329>

7. Бобиль В., Ханнуф К. Діагностика трансформації властивостей інтелектуального капіталу України. *Review of transport economics and management*. 2023. № 10 (26). С. 256-267. URL: <https://doi.org/10.15802/rtem2023/300826>

8. Ханнуф К. Трансформації властивостей споживчого (клієнтського) капіталу через поведінкові механізми цифровізації. 2024. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, № 326 (1). С. 166-173. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-28>. У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

1. *Осецький Валерій Леонідович*, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка, надав позитивний відгук та висловив такі зауваження:

1). На стор. 50 дисертаційної роботи авторка зазначає, що в сучасних наукових дослідженнях цифрової економіки варто розглянути ряд концепцій, які є підґрунтям теоретико-методичних підходів цифровізації, це: 1) цифрова економіка як адаптована економіка; 2) цифрова економіка як екосистема; 3) цифрова економіка як двигун інклюзивного зростання; 4) цифрова економіка як феномен глобалізації. Далі автор зазначає, що відповідно до концепції INDUSTRY 4.0, найбільш доцільно сформувати синергетичний підхід, поєднавши декілька концепцій: цифрова економіка як адаптована економіка й екосистема, що стало підґрунтям визначення категорії «цифровізація економічних процесів». Потребує більш розширеного пояснення позиція автора.

2). Щодо 1-го пункту наукової новизни дисертанту доцільно конкретизувати, які саме характеристики інтелектуального капіталу підлягають трансформації та які саме цифрові технології і інновації мають на увазі. Наприклад, які знання, навички, технології та відносини трансформуються і як це впливає на економічні процеси? (2 р.) Вважаємо, що розкриття сутності даних характеристик дозволило б автору обґрунтувати пріоритетну роль цифрових технологій в поведінкових механізмах цифровізації економічних процесів і конкретизувати, що інноваційний сектор національної економіки засновується на ІК.

3). Стосовно авторського визначення категорії «інтелектуальний капітал» (с.40), на нашу думку, важливо підкреслити, як саме інституційний стратегічний комплексний ресурс впливає на створення цінності, інновацій та конкурентної переваги. На нашу думку, цьому питанню варто було б приділити більше уваги з огляду на те, що досвідом постіндустріальних країн засвідчено, що саме інституційний ресурс визначає ефективність поведінкових механізмів на результати роботи ІК.

4). Розкриваючи основні характеристики ІК як системоутворюючі категорії поведінкової економіки в епоху цифровізації (с. 209-210), дисертант не приводить власних характеристик особливостей місця і ролі ІК у цифровізації економічних процесів та якісно нового розуміння поняття раціональності в контексті моделювання економічного вибору.

5). Робота виграла б при більш глибокому дослідженні внутрішніх тенденцій, які лежать в

основі розвитку сучасної поведінкової економіки, що чинять вплив на економічні вчинки, рішення і вибір економічних суб'єктів через впровадження поведінкових механізмів цифровізації. Таким шляхом можна узагальнити і формалізувати основні закономірності в поведінці економічних суб'єктів, що знаходять обрамлення через оновлення методів і стратегій, за якими економічні суб'єкти взаємодіють з ринком в цілому, та учасниками ринку зокрема (параграф 1.2.).

6). В процесі рецензування роботи, нам зустрічалися деякі неточності технічного характеру та подекуди мають місце орфографічні помилки.

2. *Карпенко Андрій Володимирович*, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та митної справи Національного університету "Запорізька політехніка", надав позитивний відгук та висловив такі зауваження:

1). Стосовно авторського визначення поняття «інтелектуальний капітал», слід детальніше розглянути взаємозв'язок між різними формами інтелектуального капіталу (людський, структурний, споживчий, інформаційний) та як вони разом створюють конкурентну перевагу та сприяють сталому розвитку соціально-економічних систем (с. 35-40).

2). В 7 пункті наукової новизни (с.208-210) авторка надає теоретичне обґрунтування поведінкової стратегії розвитку інтелектуального капіталу в умовах цифровізації, яка виокремлює капітал креативності, технологічності, тощо. На нашу думку, варто детальніше описати, як саме оцінюється капітал креативності та технологічності, і як їх розвиток впливає на загальний інтелектуальний капітал.

3). У дисертаційній роботі на сторінці 39 автор обговорює наукові підходи до розуміння інтелектуального капіталу. На нашу думку, було б доцільно вказати, як інтелектуальний капітал може сприяти покращенню якості життя, розвитку освіти, інноваціям та соціальній взаємодії. В дисертації не знайшли місце посилання на нормативно-правові акти, що регулюють питання інтелектуального капіталу в Україні та їх аналіз.

4). На сторінці 62 дисертації автор розглядає концепцію поведінкових механізмів у економіці під час Другої світової війни, з точки зору поведінкової економіки. На нашу думку, було б актуально розглянути ці механізми під час воєнних дій на території України з 24 лютого 2022 року.

5). Авторкою запропоновано модель процесу реалізації конкурентної стратегії заміщення ІК в умовах воєнного стану для підприємств стратегічної промисловості з позитивними і негативними зворотними зв'язками. Доцільно навести конкретні приклади підприємств або галузей, де ця модель успішно застосовується. Це допоможе підкріпити теоретичні висновки практичними результатами.

6). На сторінці 165 дисертації автор зазначає, що історичний досвід показує наявність достатніх ресурсів для розвитку інтелектуального капіталу в країні. Для обґрунтування таких висновків, на нашу думку, важливо провести аналіз впливів міграції та мобілізації в умовах війни на зміни інтелектуального капіталу.

3. *Лебедєва Валентина Костянтинівна*, кандидат економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки і соціально-гуманітарних дисциплін Інституту промислових та бізнес технологій Українського державного університету науки і технологій, надала позитивну рецензію та висловила такі зауваження:

1). Потребує уточнення низка наукових положень, які представлені автором в науковій новизні. Доцільно зазначити, що окремі з цих положень спонукають до наукової дискусії, зокрема, щодо визначення автором інтелектуального капіталу, як інституційного стратегічного комплексного ресурсу (ІК як ресурс, ІК як потенціал, ІК як результат).

2). Автор визначає генеруючу складову ІК – людський капіталу. Було б доцільно дослідити більш глибоко трансформації людського потенціалу та людського капіталу під впливом цифровізації щодо інших соціальних цінностей: освіти, культури, умов праці тощо.

3). Дисертація в частині пропозицій містить чимало непропрацьованих детально положень, зокрема, щодо авторського твердження, що сукупність властивостей споживчого капіталу (трансформація капіталу задоволення, якість, конкурентоспроможність, лояльність, інноваційність, стратегічність) і їх рівні розвитку надають можливості формування альтернативних стратегій підвищення споживчого (клієнтського) капіталу соціально-економічних систем, сприяючи адаптації до змін у сучасному турбулентному середовищі (п. 3.3.).

4). Потребує деталізації визначення терміну «ревіталізація споживацької поведінки соціально-

економічних систем» як процес оновлення, або модернізації підходів, методів і стратегій, за якими підприємства взаємодіють з ринком, своїми клієнтами та іншими стейкхолдерами.

5). Цікавим було б дослідження гендерних особливостей людського капіталу в контексті формування поведінкової системи впливу цифровізації на трансформації властивостей інтелектуального капіталу. Зокрема, щодо розкриття гендерних аспектів управління корпоративними знаннями, освіти й професійної підготовки персоналу, їх впливу на соціально-статусну диференціацію у системі інтелектуалізації праці.

4. *Матусевич Олексій Олександрович*, кандидат економічних наук, доцент кафедри «Фінанси, облік та психологія» Дніпровського інституту інфраструктури і транспорту Українського державного університету науки і технологій, надав позитивну рецензію та висловив такі зауваження:

1). Авторкою удосконалено теоретико-методичний підхід до трансформації властивостей інтелектуального капіталу під впливом цифровізації економічних процесів. З нашої точки зору, варто підкреслити практичне значення даного підходу для реальних економічних процесів та акцентувати увагу на тому, як саме трансформація інтелектуального капіталу через цифровізацію може бути застосована на практиці в різних галузях економіки.

2). Відносно 5-го пункту наукової новизни здобувачці бажано детальніше описати модель процесу реалізації конкурентної стратегії заміщення інтелектуального капіталу (ІК). Які саме позитивні і негативні зворотні зв'язки були враховані в моделі і як вони впливають на управління підприємствами в умовах воєнного стану?

3). На сторінці 93 дисертації авторка зазначає, що згідно з даними Індексу цифрового розвитку (IDI) за 2020 рік Україна посідає 92 місце серед 193 країн світу. При цьому зазначено, що Україна має низький рівень доступу до цифрових технологій і високий рівень їх використання в уряді та бізнесі. На нашу думку, було б доцільно визначити причини такого дисбалансу і пояснити більш детально авторське твердження.

4). На сторінках 152-153 дисертації авторка рекомендує акцентувати увагу на визначенні ризиків і викликів цифрової економіки, таких як кібербезпека, приватність даних, залежність від технологій, економічна нерівність і розподіл робочих місць. Важливо було б врахувати ризики, пов'язані з воєнними діями в Україні, такі як руйнування електростанцій і обмеження електропостачання.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 (п'ять) членів ради,

* «Проти» 0 (нуль) членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Ханнуф Катерини Євгенівни ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

